

MINTASZABÁLYZAT

A SZOVJET KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁRAK EGYSÉGES HÁLÓZATÁNAK MEGSZERVEZÉSÉRŐL

A szovjet közművelődési könyvtárügy fejlődésének újabb állomását jelzi az alábbi minta-alapszabályzat, amely az egységes közművelődési könyvtári hálózat kialakulását hívatott elősegíteni.

Miután e téren a problémáink lényegében hasonlóak és az új gazdaságrányítási rendszerben az ésszerű hálózat-építés fontossága méginkább előtérbe kerül, úgy véljük, nem hiábavaló a szovjet alapszabályzat teljes szövegének a közlése.

1. A lakosság irodalmi igényeit kielégítő univerzális jellegű állománnyal rendelkező valamennyi közművelődési könyvtár -függetlenül hatósági hovatartozásától- alkotja a közművelődési könyvtárak egységes hálózatát.

2. Az egységes könyvtári hálózat építése a közművelődési könyvtárak elhelyezése, a könyvtárak koordinációs és kooperációs törekvéseinek és anyagi erőfeszítéseinek elve szerint történik.

3. Az egységes könyvtári hálózat megszervezésének alapvető célja a következő: sokkal hatékonyabban felhasználni a könyvtárügyre kiutalt eszközöket, a legjobb feltételeket megteremteni a munkások, tisztviselők, kolhozparasztok, serdülő ifjuság könyvtári kiszolgálására, a lehető legközelebb hozni a könyvet valamennyi ipari és mezőgazdasági termelési körzethez, a munkások lakhelyéhez.

4. A szövetséges köztársaságok művelődésügyi minisztériumai a szak szervezeti tanácsokkal együtt a nemzeti-, természeti-, földrajzi-, gazdasági- és kulturális sajtóságokat figyelembe véve dolgozzák ki a köztársaság közművelődési könyvtári hálózatának megszervezésével kapcsolatos alapszabályokat és azokat a köztársaságban megállapított ütemben hagyják jóvá.

A közművelődési könyvtárak hálózatának megszervezése falun.

5. Minden falusi tanács területén legalább egy, bármilyen hatósághoz tartozó közművelődési könyvtárnak kell működni. A lakosság, a lakott területek száma és nagysága, valamint ezek egymástól való távolsága szerint egy falusi tanács területén több közművelődési könyvtár is működhet, egy könyvtárra

azonban legalább 1000 lakosnak kell jutnia, a könyvtárak közötti távolságnak pedig legalább 1,0 kilométernek kell lennie.

A távol-északi falusi tanácsoknál, a hegyes vidékeken és ott, ahol a lakott területek közötti közlekedés nehézségekbe ütközik, az illető szövetséges köztársaság művelődésügyi minisztériumának és a szakszervezeti tanácsnak hozzájárulásával az egy közművelődési könyvtárra eső lélekszámot csökkenteni lehet, a könyvtárak közötti távolságot pedig az adott feltételek alapján határozhatják meg.

6. Olyan esetekben, amikor a falusi tanács területén több könyvtár működik, az egyik könyvtárat központi könyvtárnak emelik ki, amely megszervezi a felnőtt és gyermek lakosság könyvtári kiszolgálását, koordinálja valamennyi könyvtár munkáját, és módszertani segítséget nyújt a falutanács területén működő könyvtáraknak.

7. Abban az esetben, ha a falutanács egy vagy több lakott területén az 1-8. osztályos tanulók és óvodások száma 500-nál több, ezeknek könyvtári kiszolgálására a falusi könyvtárban gyermek-részleget kell szervezni.

8. A falusi könyvtár állományát úgy állapítják meg, hogy egy felnőtt lakosra 5 könyv jusson, ezen felül minden 14 éven aluli gyermekre jusson 5 gyermekkönyv. A központi falusi könyvtárak állományát úgy állapítják meg, hogy a könyvtár területén lakó minden lakosra 5 könyv, ezen kívül a falutanács egész területén lakó egy-egy lakosra 0,5 könyv jusson.

9. A járás adminisztratív központja felnőtt és gyermek lakosságának könyvellátását a járási könyvtár és a járási gyermekkönyvtár látja el. Ez a könyvtár a járás központi könyvmegőrző helye, a tájékoztató-bibliográfiai munka központja, ellátja a járás közművelődési könyvtárainak módszertani irányítását.

A járási központ lakosságának számától és a terület nagyságától függően a központban működhet különböző hatóságokhoz tartozó több közművelődési könyvtár is.

A járás területén működő valamennyi könyvtár munkájának koordinálását a felnőttek járási könyvtára látja el.

A közművelődési könyvtárak hálózatának megszervezése a városokban és munkástelepeken.

10. Minden városban, minden városi adminisztratív körzetben, munkástelepen legalább egy közművelődési könyvtárnak kell működnie, tartozzék az bármilyen hatósághoz.

Több könyvtár olyan esetben működhet, ha azok közül mindegyik -nem számítva ide az egy vállalat területén működő könyvtárakat- a városnak olyan részét szolgálja ki, ahol a lakosság száma nem kevesebb 10 ezernél, a könyvtárak közötti távolság pedig 1,5 kilométernél nem kisebb.

Megjegyzés: Bizonyos kivételes esetekben a város eiszigetelt területén elhelyezkedő és kisebb városokban működő közművelődési könyvtárak számára az egy könyvtárra eső lakosság létszám-normáját a körzeti művelődési igazgatóság (felügyelőség), az illetékes szakszervezeti tanács csökkentheti. Olyan köztársaságok területén, ahol nincsen megyei felosztás, a könyvtárak létesítését a szövetséges köztársaság művelődésügyi minisztériuma és a köztársasági szakszervezeti tanács engedélyezi.

Önálló szakszervezeti könyvtárakat olyan vállalatoknál és intézményeknél szervezhetnek, amelyeknek kollektívája 500 főnél nem kevesebb.

Megjegyzés: A kisebb vállalatok és intézmények dolgozóit letéti könyvtárak útján, kölcsönző állomások, fiókkönyvtárak útján látják el.

11. Azokban a városokban, ahol több közművelődési könyvtár működik az egyiket (rendszerint/ a legnagyobb állami könyvtárat) központi városi könyvtárnak emelik ki. Ez a könyvtár központja a városi lakosság bibliográfiai kiszolgálásának és a könyvtárközi kölcsönzésnek, szervezeti-módszertani segítséget nyújt a város közművelődési könyvtárainak, egyben koordinációs központ, függetlenül attól, hogy a könyvtár milyen hatósági irányításhoz tartozik.

Ahol járási és városi könyvtár működik, a városi és járási központi könyvtár funkciót rendszerint az egyik könyvtár látja el (leginkább a járási).

12. A város adminisztratív körzetében, ahol különböző típusu több közművelődési könyvtár működik, kijelölhető központi járási (körzeti) könyvtár.

13. Önálló gyermekkönyvtárak az adminisztratív kerületekre osztott városokban szervezhetők, de egy adminisztratív kerületre egy könyvtár juthat. A legnagyobb gyermekkönyvtárat jelölik ki központi városi gyermekkönyvtárnak, függetlenül attól, hogy milyen hatóság felügyelete alá tartozik. Ez a könyvtár központja a könyvtárközi kölcsönzésnek, a bibliográfiai szolgálatnak, a módszertani,- szervező munkának, valamennyi könyvtár munkáját koordinálja, amelyek 1-8. osztályos és óvodás gyerekeket szolgálnak ki.

14. A városi kerületi közművelődési könyvtár könyvállományát a következőképpen határozzák meg: a könyvtár hatósugarába tartozó egy lakosra 4 könyvnek, a kerület minden lakosára 0.5 könyvnek kell jutnia. A központi városi könyvtár állományát ugyanígy határozzák meg: a kiszolgált terület lakosaira 4 könyvnek, a város egész lakosságát figyelembe véve, egy lakosra 0.5 könyvnek kell jutnia.

Megjegyzés:

a/ azokban a városokban, ahol a lakosság száma meghaladja a 200 000-et és a város nem megyei központ, a városi központi könyvtár állományát úgy kell kiszámítani, hogy egy mikrokerület (ellátandó terület) egy-egy lakosára 4 könyv, de a város egész lakosságát figyelembe véve egy lakosra 0,3 könyv jusson;

b/ a megyei (körzeti, köztársasági, autonóm szocialista szovjet köztársasági) központokban a városi könyvtár állományát úgy számítják ki, hogy egy mikrokerület minden egyes lakosára 4 könyv és a város minden egyes lakosára 0,2 könyv jusson;

c/ a szakszervezeti könyvtárakban, amelyek termelési vállalatok kollektíváit látják el könyvekkel, a könyvállományt úgy számítják ki, hogy egy-egy olvasóra 7-11 könyv jusson.

A közművelődési könyvtárak megnyitásának módja.

15. Az állami, járási és városi közművelődési könyvtárak a Munkásküldöttek Szövjetjei megyei (vidéki) végrehajtóbizottságának vagy az autonóm szocialista szovjet köztársaság minisztertanácsának határozata alapján nyithatók meg; a falusi könyvtárak a Munkásküldöttek Szövjetjei járási tanácsa végrehajtó bizottságának határozata alapján; a szakszervezeti könyvtárak a gyár vagy üzem, helyi szakszervezeti bizottság javaslatára az illetékes felsőbb szakszervezeti szerv jóváhagyása alapján; a kolhozkönyvtárak - az artel tagjai általános ülésén elfogadott határozat alapján nyithatók meg.

16. Hivatalok, szervezetek és intézmények közművelődési könyvtárakat csak abban az esetben nyithatnak, ha rendelkezésre áll a könyvállomány minimuma, folyamatos pénzügyi forrással, speciális helyiséggel, megfelelő berendezéssel és főfoglalkozású dolgozókkal rendelkeznek.

17. Állami könyvtár, beleértve a gyermekkönyvtárat is, városban és munkástelepeken akkor létesíthető, ha legalább 3 ezer kötetes leltárbe vett könyvállománnyal rendelkeznek.

Önálló közművelődési könyvtár falun akkor létesíthető, ha a kezdeti, leltárba vett könyvállomány legalább 1,5 ezer kötet.

18. A szakszervezeti könyvtárak létesítésének módját a Szovjetunió Szakszervezeteinek Központi Tanácsa által jóváhagyott "Szabályzat a szakszervezeti könyvtárakról" határozza meg.

A könyvtárak regisztrálásának módja.

19. Könyvtárakkal rendelkező, és ujonnan könyvtárakat létesítő intézmények, vállalatok, szervezetek, kolhozok kötelesek azokat a járási (városi) kulturális osztályon vagy kulturális igazgatóságon bejelenteni (regisztrálni).

A KÖNYV A TUDÁS FORRÁSA POLGÁRTÁRSÁK, ÓVJÁTOK A KÖNYVTÁRAKAT

Szovjet plakát a Forradalom első idejéből

ОТДЕЛ ПО ДЕЛАМ МУЗЕЕВ И ОХРАНЫ ПЯМЯТНИКОВ ИСКУССТВА
И СТАРИНЫ ИСТОРИКОГО КОМИССАРИАТА ПО ПРОСВЕЩЕНИЮ
МОСКВА МЕТРОВЫЙ П 9